

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
(м. Харків, 21 березня 2023 року)

Харків 2023

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
(м. Харків, 21 березня 2023 року)

Харків 2023

УДК 378.013:61(082)(477)
А43

Затверджено Вченою радою ХНМУ
Протокол № 3 від 28.03.2023

Редакційна колегія:

В.А. Капустник, В.Д. Марковський, В.В. М'ясоєдов,
І.А. Чухно, І.В. Завгородній, Л.В. Фоміна,
І.В. Корнейко, К.В. Волошко, П.Д. Перцев.

**А43 Актуальні питання педагогіки вищої медичної освіти: матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю
(м. Харків, 21 березня 2023 року) / ред. кол.: В.А. Капустник, В.Д. Марков-
ський, В.В. М'ясоєдов та ін. – Харків: ХНМУ, 2023. – 267 с.**

У збірнику висвітлені питання сучасної педагогіки вищої медичної освіти, застосування кращих та інноваційних педагогічних підходів, технологій та методів, пошуку їхніх комбінацій для опанування теоретичних знань, практичних навичок і досягнення запланованих програмних результатів навчання, зважаючи на специфіку освітньо-професійних програм та навчального процесу здобувачів освіти медичних ЗВО.

Тексти представлено в авторській редакції та мовою оригіналу. Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та авторський стиль праць, розміщених у збірнику.

© Харківський національний медичний університет, 2023

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова організаційного комітету:

Капустник Валерій Андрійович – Ректор ХНМУ, д.мед.н., проф., Заслужений працівник освіти України;

Заступники голови організаційного комітету:

М'ясоєдов Валерій Васильович – д.мед.н., проф., Заслужений діяч науки і техніки України, проректор з наукової роботи ХНМУ;

Марковський Володимир Дмитрович – проректор з науково-педагогічної роботи, д.мед.н., професор;

Завгородній Ігор Володимирович – д.мед.н., проф., академік Академії наук вищої освіти України, директор навчально-наукового інституту якості освіти ХНМУ;

Чухно Інна Анатоліївна – заступниця директора ННІ ЯО ХНМУ, к. наук з держ. упр., доцент;

Члени організаційного комітету:

Залевський Б.А. – проректор з адміністративно-господарської роботи;

Краснікова С.О. – декан V факультету з підготовки іноземних студентів, к.мед.н, професор;

Фоміна Л.В. – завідувач кафедри української мови, основ психології та педагогіки, к.філолог.н., професор;

Корнейко І.В. – завідувач кафедри іноземних мов, к.філос.н., професор;

Маракушин Д.І. – директор Навчально-наукового інституту з підготовки іноземних громадян (далі – ННІ ППГ) ХНМУ, д.мед.н., професор;

Киричок І.В. – директор Наукової бібліотеки;

Білоножка М.М. – в.о. начальника відділу міжнародних зв'язків;

Брітякова В.В. – в.о. начальника редакційно-видавничого відділу;

Секретарі конференції:

Волошко К.В. – методист II категорії Навчальної лабораторії моніторингу та систем управління якістю освіти ННІ ЯО ХНМУ;

Перцев П.Д. – фахівець з інформаційних технологій Симуляційного центру ННІ ЯО ХНМУ

Victoriia Kuzina, Maryna Tkachenko, Nataliia Kovalenko EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM.....	131
Кузьменко Н.В., Пода О.А., Несіна І.М. ГОТОВНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	134
Кузьміна І.Ю., Павлова О.О., Шевченко О.М., Кузнецова М.О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ – ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ.....	137
Купновицька І.Г., Губіна Н.В., Калугіна С.М., Вівчаренко М.П. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	140
Купновицька І.Г., Клименко В.І., Фітковська І.П. СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЕЛЕМЕНТ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН «КЛІНІЧНА ФАРМАКОЛОГІЯ» І «КЛІНІЧНА ФАРМАЦІЯ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНА ОПІКА» В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ.....	141
Лазуренко В.В., Старкова І.В., Тішенко О.М. ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ З АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ.....	142
Лемішко І.Г. ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ: НАВЧАТИСЯ, ЩОБ НАВЧАТИ.....	144
Летяго Г.В., Чернуський В.Г., Волошин К.В., Крутенко Н.В., Шевченко Н.С. ВИКОРИСТАННЯ GOOGLE-ДОКУМЕНТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТА ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО МЕДИЧНОГО НАВЧАННЯ.....	146
Лесний В.В. ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ СИМУЛЯЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	148
Литовська О.В. ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТИПОВИХ ПОМИЛОК ПРИ ВИВЧЕННІ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗЕВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ НАВЧАННЯ.....	149
Лісецька І.С., Дмитренко І.А. МІСЦЕ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	151
Ломакін І.І., Бабійчук В.Г., Кудокоцева О.В. ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ.....	153
Лотоцька Л.Б. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	154
Лукашенко Л.В., Лихасенко І.В. ФОРМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ.....	156

ситуаційні задачі, за умовами яких вони повинні встановити діагноз хворого. Їх колективно розбирають усі студенти групи, а викладач уточнює, пояснює незрозумілі питання. Завданням викладача на даному етапі є допомогти студентам відпрацювати клінічне мислення і аналіз клінічних фактів. Використання в навчальному процесі ситуаційних задач дозволяє компенсувати відсутність тематичних хворих. Починаючи вже з перших практичних занять, проводиться систематична робота, спрямована на поступове формування у студентів вміння розглядати клінічну ситуацію, аналізувати її, робити висновки. Усі задачі, які ми пропонуємо студентам, побудовані на типових клінічних ситуаціях. Використання ситуаційних задач на підсумковому модульному контролі дозволяє поряд із засвоєнням теоретичних знань типових патологічних процесів та типових порушень органів і систем оцінити сформованість клінічного мислення студента, міжпредметну інтеграцію знань та інтеграцію з іншими теоретичними дисциплінами і підготовку до вивчення клінічних дисциплін.

Рішення задачі вимагає від студента не тільки певного рівня теоретичної підготовки, але і аналітико-синтетичної, творчої діяльності, що є необхідною складовою у формуванні клінічного мислення студента. Використання клінічних задач вважаємо цінним інструментом у підготовці медичних спеціалістів у подальшому.

Перелік використаних джерел:

1. Бистрова Ю.В. Інноваційні методи навчання у вищій школі. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018; 4: 19–21.
2. Коломієць А.М. Сучасні методологічні підходи в організації вищої педагогічної освіти. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського. 2016; 3: 47–52.

EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM

Victoriia Kuzina, Maryna Tkachenko, Nataliia Kovalenko
Kharkiv National Medical University, Kharkiv, Ukraine

Significant changes have taken place in the socio-economic life, state and political system of Ukraine. They have necessitated modernization of the higher education system.

Active teaching methods aimed at developing students' independence, variability, and critical thinking is preferred in higher education institutions. Today, new innovative technologies are one of the most powerful sources of students' cognitive activity, development of their creativity, interests, skills and other intellectual factors.

Technology of group learning activities. According to the ideas of S. Amonashvili, which are the basis of this technology, the educational process is formed on the basis of communication between students in groups. Group forms of education allow for differentiation and individualization of the learning process. They also form an internal motivation to actively perceive, assimilate, and transmit information. In addition, they contribute to the formation of students' communication skills, activate mental activity, and have the greatest effect in the acquisition of knowledge. Business games are an example of its implementation in the educational

process at clinical departments. In this case, students master the skills of communicating with patients; learn variations in how patients formulate complaints in different clinical situations, terminology, elements of controlling a child's behavior at a dental appointment, etc.

Technologies for individualizing the learning process provide for such an organization of the educational process, when the choice of pedagogical means and the pace of learning takes into account the individual characteristics of students, the level of development of their abilities and the experience gained. Ensuring the most productive work of all students in the existing system of training organization is the main purpose of this method, according to (A. Hranyska, V. Shadrikov) [1, c. 132]. For this purpose, various types of activities can be used, both directly during classes and in extracurricular hours. For example, the distribution of activities according to the principle when several students discuss one clinical case, but each is responsible for a specific area of diagnosis, treatment, or preventive measures. In the case of a literature review assignment, you can give a certain topic to a group of students, but each student searches for information on different search platforms.

Technology of personality-oriented learning (I. Yakimanska). The purpose of the technology is to create conditions for students' cognitive activity. This technology can be implemented by creating tasks in educational courses aimed at choosing and justifying the most appropriate method of treatment, or by studying modern additional literature in a particular area, or by participating in research on the topic of the department's scientific developments.

Developmental learning technology (according to D. Elkonin and V. Davidov). Learning aimed at mastering ways of solving typical tasks is based on learning activities of the reproductive type. Its goal is to master the system of scientific concepts. When teaching developmental learning, the teacher must organize students' learning activities adequately to this task [2, p. 90]. Forming a personal interest in the subject, a conscious desire to learn the material, for example, by emphasizing its importance in the practical activities of a doctor, should be considered as possible ways to implement this option.

The technology of problem-based learning (according to M. Makhmutova, T. Ponurova) is associated with the modeling of an innovative cognitive environment. The student has to understand, explain, interpret the phenomena or events given to him or her for analysis, solve a problem, remove the uncertainty in the problem, and eliminate an obstacle that creates a psychological barrier to the cognitive process. Unlike traditional teaching, when it is mainly possible to influence students' learning activities and behavior, this technology enables medical university teachers to manage the process of knowledge acquisition by creating problem situations, helping to formulate goals and ways to achieve them.

The technology of critical thinking development has a unique set of methods and techniques that allow the teacher to create a thinking situation. The purpose of the technology is to teach such a perception of educational material, in the process of which the information received by the student can be understood, perceived, compared with personal experience and on its basis form his/her analytical judgment [3, p. 107]. In general, a critical approach to clinical situations is the basis for the formation of clinical judgment in future doctors. In this regard, a multidisciplinary

approach to solving specific clinical cases is very important, which can be offered as a method of implementing this tool.

Interactive learning (O. Pometun). Interactive learning is a special form of organizing cognitive activity aimed at creating comfortable learning conditions in which each student feels successful and intellectually capable [4, p. 54]. The choice of interactive learning technologies is based on the specifics of the discipline, the nature of the learning material, and some other principles. The specifics of medical universities require not only theoretical but also considerable practical experience. Therefore, simulations, imitations, role-playing situations have become quite widely used and have proven themselves.

Integrated technologies. P. Erdniev suggests that the teacher, whenever possible, clearly defines the reactions, concepts, ideas and skills that the student should learn, and then, using a multifaceted approach, helps the student to direct his or her own activities to achieve these goals. In doing so, the student can proceed at his or her own pace, filling in gaps in knowledge or skipping over what has already been learned. The analysis of clinical cases by students, which requires the involvement of experience and knowledge from other related disciplines, allows them to develop not only academic but also life competencies.

A way of achieving a didactic goal through the systematic organization of problem-based learning, which should result in a very real, tangible practical result, formalized in one way or another is the basis of *Project technology*. An example is the task of preparing an essay on a topic. It involves conducting a literature review and writing the essay itself. At the same time, it allows evaluating the scientific component of the work, and is a kind of testing and training of the formation of information and communication skills of the student.

A set of research procedures, scientific description and cognition is the basis of *Research technologies* (according to M. Klarin). They are slightly similar to the project technologies and represent a special approach to learning, based on the natural human desire to independently study the world around us. Formation of the student's readiness and ability to independently, creatively study and rebuild new means of activity in any sphere of human culture is the main goal of such training.

Graphics technology is aimed at systematically recording the material studied by students themselves and using the knowledge in new learning situations. It allows gradual formation of complex theoretical knowledge about cause and effect relationships. It is advisable to recommend workbooks on the subject matter of the discipline, infographics, structural and logical diagrams. Additional points may be awarded for some types of work.

«*Creating a situation of success technologies*» – a personality-oriented approach to the process of education and upbringing is the basis of this pedagogical technology. The situation of success is a subjective mental state of satisfaction with the result of physical or moral tension of the performer of the task, the creator of the phenomenon. The situation of success is achieved when the student himself defines this result as success [5, p. 81].

Suggestive technology. The basis of relaxation training is psychological self-regulation. The management of the mental state occurs initially through the regulation

of the student's mental state with the help and guidance of the teacher, and as the student masters autotraining, it turns into self-regulation.

Multimedia technologies are related to the creation of multimedia products: e-books, encyclopedias, computer movies, databases. These products combine text, graphics, audio and video information, and animation. They allow you to record the real surgical intervention or an interesting fragment of it, an algorithm for performing a practical skill, listen to a lecture that was recorded using specific software and presented in a course, etc.

Thus, the design and implementation of various teaching technologies can improve the effectiveness of teaching and the formation of learning and cognitive skills in higher education students.

References

1. Artiushyna M.V., Radchenko M.I. Umovy zaprovadzhennia innovatsiinoho navchannia // Formuvannia psykholoho-pedahohichnoi kompetentnosti vchyteliv: treninh-kurs dlia vykladachiv vyshchych navchalnykh zakladiv / Za red. L.O. Savenkovoï, I.M. Romanovoï. – K.: NTEU, 2011. – S. 129–143.
2. Bohdanova I.M. Pedahohichna innovatyka: Navchalnyi posibnyk. – Odesa: Ranok, 2000. – 148 s.
3. Dychkivska I. Innovatsiini pedahohichni tekhnologii. Navchalnyi posibnyk. – K.: Akademydav, 2004. – 352 s. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://webuniver.at.ua/dichkivska_innovacijni_ped.tekhnologii.pdf
4. Osvitni tekhnologii: Navch.-metod. posib. / O.M. Piekhota, A.Z. Kiktenko, O.M. Liubarska ta in.; Za zah. red. O.M. Piekhoty. – K.: A.S.K., 2001. – 256 s.
5. Psykholoho-pedahohichni aspekty realizatsii suchasnykh metodiv navchannia u vyshchii shkoli: Navch. posib. / Za red. M.V. Artiushynoi, O.M. Kotykovoi, H.M. Romanovoï. – K.: KNEU, 2007. – 184 s.

ГОТОВНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кузьменко Н.В., Пода О.А., Несіна І.М.

Полтавський державний медичний університет, м. Полтава, Україна

Актуальність. Визначення готовності студентів-медиків до майбутньої практичної діяльності залишається актуальним питанням як в Україні, так і за її межами. Адже перехід від теорії до практики для молодого спеціаліста завжди асоційований зі стресом і тривогою, які здатні впливати на якість роботи та про-вокують раннє професійне вигорання [1, с. 4; 2, с. 5]. Крім того, на формування відчуття розгубленості та проблеми з побудовою професійної ідентичності впливають значні розбіжності між знаннями, які здобувачі освіти отримали на практичних заняттях, і тим, як усе відбувається в реальних умовах. Більшість досліджень у медичній освіті, приурочених перехідному періоду від теорії до практики зосереджені на вивченні клінічної компетенції і професійної ідентичності «новозспечених» лікарів [3, с. 2]. Вагоме значення для клінічної ефективності, тобто здатності якісно виконувати професійні обов'язки, має якість медичної освіти. Досконале засвоєння теоретичних знань та практичних навичок на етапі навчання впливає на компетентність молодого лікаря та впевненість при